
Nyt om

ARBEJDERMUSEET

& ARBEJDERBEVÆGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

september-december

2010 nr. 3

UDSENDT AF ARBEJDERMUSEETS VENNER

Forsidefoto: Det er bemærkelsesværdigt, at der døde flere af henrettelser end på slagmarken i Den finske borgerkrig. Op imod 10.000, fortrinsvis Røde, blev henrettet i løbet af de omtrent fire måneder, krigen varede. Foto: Ivar Ekström. © Varkaus Museum, Bildarkivet, A. Ahlström og Co's samling, Tammerfors. Læs mere om særudstillingen side 4-6.

Særudstillinger i 2010:

REVOLUTION I NORDEN

Den finske Borgerkrig 1918

10. september - 30. december 2010

ÅBNINGSTIDER:

Museet: Alle dage kl. 10.00-16.00

E-post: arbejdermuseet@arbejdermuseet.dk - **Hjemmeside:** www.arbejdermuseet.dk

Omvisninger på museet kan bestilles: Mandag-torsdag kl. 13.00-16.00 - Tlf.: 33 48 03 30

Bibliotek og Arkiv, Nørrebrogade 66 D - Mandag-torsdag kl. 10.00-16.00

Tlf. 35 36 15 22, **E-post:** aba@arbejdermuseet.dk

Vejledning: Tirsdag og torsdag kl. 12.00-16.00 - Tlf.: 33 93 25 75

Café & Ølhalle "1892":

Alle dage 11.30-17.00, køkkenet lukker kl. 16.00

Tlf.: 33 33 00 18 - **E-post:** cafeogohalle@arbejdermuseet.dk

VIGTIG BESKED TIL MEDLEMMERNE

Naturligvis er alle meddelelser til medlemmerne vigtige, men denne er lidt ekstra. Den handler nemlig desværre om udsættelse af to venneforenings-arrangementer bl.a. den store årlige solhvervsfest, som vi indbød til i medlemsbrevet den 7. juni.

Den igangværende renovering af museets tagetage, der betyder samtidig lukning af festsalen, er blevet ramt af vandskader og mere omfattende svampeangreb end forventet, så hele istandsættelsen først kan ventes afsluttet ved årsskiftet - mod oprindelig beregnet ca. 1. november.

Bestyrelsen har derfor måttet beslutte at flytte solhvervsfesten til **tirsdag den 18. januar** i festsalen, (se annoncen side 23), medens en planlagt jazz-matiné den 12. december ligeledes udskydes til 2011 (dato følger i næste nr. af bladet). Vi har samtidig fastsat den årlige generalforsamling til **søndag den 13. februar kl. 13.**

*Med venlig hilsen
Bestyrelsen*

Nyt om Arbejdermuseet udgives af Arbejdermuseets Venner. **Redaktion:** Henning Grelle, Preben Hansen, Bendt Thuesen, Peter Ludvigsen, Hanne Abildgaard, Jacob Bjerring-Hansen, Helle Leilund, Linda Nørgaard Andersen og Preben Sørensen (ansvarshavende redaktør). **Lay-out og tryk:** Ihle Grafisk Produktion, Broager. **Oplag:** 3.000 eksemplarer. Bladet udkommer d. 15/1, 15/4 og 15/9 med deadline 1 måned før. **Redaktionens adresse:** Redaktør Preben Sørensen, Sundgade 3, 6400 Sønderborg, tlf. 33 91 85 10. E-mail adresse: prebensorensen@bbsyd.dk **ISSN nr. 0907-0753.**

Det roder

Af Peter Ludvigsen

Det roder rigtig meget på museet for øjeblikket. Og det bliver det ved med resten af året.

Restaureringen af festsalens loft og tag og af taget over mellembygningen mellem forhuset ud mod Rømersgade og festsalsbygningen har vist sig at være en vanskelig opgave. Finansiering var jo på plads for efterhånden flere år side. Projekteringen tog ganske lang tid, og nu tager selve restaureringsarbejdet også rigtig lang tid. Det skyldes ikke alene, at alt skal igennem en godkendelse i Kulturarvsstyrelsen, fordi bygningen er fredet, men også at Internationales Byggekomite, som byggede huset i 1879 og udvidede det i 1913, ikke havde alt for mange penge til disposition. Under restaureringsarbejderne, der begyndte allerede i 1983 efter at forsamlingsbygningen var blevet Arbejdermuseets ejendom, har vi flere gange kunnet konstatere, at Arbejdernes Forsamlingsbygning var blevet bygget i trange tider.

Da vi skulle sætte elevator ind i en af de gamle opgange, opdagede vi, at en hel del af murene var bygget i bindingsværk. Og da elevatoren skulle placeres, opdagede vi, at opgangen ikke var i lod. Så bliver det lidt besværligt,

når den skal laves om til en elevatorskakt.

Overraskelserne fortsatte, da vi restaurerede Café & Øl-halle i 1988. Ekspeditions-hullet mellem det gamle køkken og selve restauranten ud mod Rømersgade skulle dengang genåbnes. Undervejs i arbejdet revnede bygningen helt op til 4. sal med et pænt brag. Det viste sig, at den bærende skille-væg på tværs gennem hele bygningen ikke var funderet. Nu er der fundament, som det skal være.

Men det var ikke den sidste overraskelse. Da vi udvidede museet med den underjordiske tilbygning i 2004 opdagede vi, at Bygningstilsynet ikke havde været alt for effektivt i 1879. Hele det hjørne af festsalen, der vender ud mod gården i nr. 22, viste sig nemlig ikke at være funderet.

Heldigvis byggede de murene med fem sten nede ved grunden og spændte bygningens mure sammen med jern, så det holdt alligevel. Bygningen blev oven i købet stærkere undervejs, da sidebygningen til festsalen blev bygget i 1913, for da blev taget simpelthen spændt op til nabobygningen i Linnegade med kraftige I-jern, der tilførte det hele mere styrke.

Det er betryggende, for adskillige gange har festsalen været proppet af mennesker og mange andre gange har hele huset været fuldstændig fyldt af mennesker.

Med den igangværende restaurering har vi været igennem hele huset. Det har så taget 27 år. Men nu står bygningen altså sikkert og solidt – og efter nutidens krav til en bygnings soliditet og styrke.

Restaureringen omfatter som nævnt den øverste etage. Taget skal udskiftes totalt. Den ældste del har ligget der siden 1879 og var temmelig utæt. Hele tagkonstruktionen bliver forstærket og fornyet. Her er det væsentlige, at den meget særprægede konstruktion, hvor bygningen nærmest hænger i sig selv med en række bærende stag, bliver bevaret.

Set fra en museumssynsvinkel er det væsentligt, at den del af bygningen, som ikke har været tilgængelig for vores gæster, fremover også bliver en del af den samlede fortælling om forsamlingsbygningen og arbejderhistorien. Det bliver nemlig til næste år muligt at besøge loftet i grupper og samtidig vil gæsterne i et af siderummene til festsalens balkon kunne opleve historien om Arbejdernes

Forsamlingsbygning og det rige liv i bygningen gennem tiderne.

Det har taget mange år at restaurere den fredede bygning. Det har kostet rigtig mange

penge, men det har absolut været pengene værd.

Revolution i Norden

Ny særudstilling om den finske borgerkrig 1918

Af Margit Bech Larsen

Når Arbejdermuseet viser særudstillingen "Revolution i Norden - Den finske borgerkrig 1918", så skyldes det, at borgerkrigen i Finland kan bidrage til at belyse udviklingen af den moderne nordiske (reformistiske) velfærdsstat. Konflikten i 1918 faldt sammen med en stigende polarisering af arbejderbevægelsen imellem de, som støttede en reformlinje, og de revolutionære. En konflikt, som i sidste instans førte til splittelsen af Socialdemokratiet og dannelsen af Danmarks Kommunistiske Parti (DKP).

Den finske borgerkrig udviklede sig i skyggen af 1. verdenskrig og under indflydelse af samtidige forestillinger om den socialistiske revolution. Finland havde siden 1809 været underlagt den russiske tsar. I det magtvakuum, som opstod efter det russiske kejserriges sammenbrud i 1917, øgedes splittelsen i Finland mellem det besiddelsesløse by- og landproletariat og et borgerskab, der sad tungt på den økonomiske og politiske magt.

Social harme og sult bidrog til, at de røde revolutionære d. 27. januar 1918 udråbte den finske arbejderrepublik. De hvide borgerlige grupper havde mobiliseret sig, og konflikten eskalerede til en blodig borgerkrig, hvor op imod 35.000 mennesker mistede livet. Langt de fleste døde uden for slagmarken – i den røde eller hvide terror – eller i efterkrigstidens fangelejre, hvor sult og sygdom herskede.

Krigen sluttede i maj 1918 med sejr for de hvide styrker. Skønt såvel den Røde som den Hvide Hær var noget ujævnt sammensat af henholdsvis land- og byarbejdere, bønder og borgere, som var stort set uden militærtræning, så var den hvide side militærorganisatorisk overlegen.

Finland havde ikke haft nogen egen hær siden 1904, men finske officerer var blevet trænet i den kejserlige russiske armé og i "jägerkorps" i Tyskland. Disse tilsluttede sig for langt størstedelens vedkom-

mende de hvide styrker. Den endelige afgørelse faldt, da omkring 15.000 tyske styrker fra d. 3. april 1918 gik ind i krigen på hvid side.

National frihedskrig eller klassekamp?

Såvel den røde som den hvide side betegnede borgerkrigen som en frihedskrig. For de hvides vedkommende legitimeredes krigen, både i samtiden og i den senere historiefortælling, med kampen mod bolsjevikkerne og det russiske overherredømme. Ifølge denne opfattelse var der tale om en national frihedskrig, hvor de finske socialister havde stillet sig på fjendens side, og derfor måtte dømmes som landsforrædere.

I et dansk avisinterview d. 14. februar 1918 med den øverstbefalende for de hvide styrker, general Mannerheim, bad denne om hjælp fra nabolandene, for hvis bolsjevikkerne brød igenem i Finland, så ville "den blodrøde flod" brede sig over de øvrige lande.

Også de røde betragtede krigens som en frihedskrig. Men skønt de røde også støttede national uafhængighed var deres frihedskrig i højere grad baseret på klassekamp og et opgør med, hvad man betegnede som "det kapitalistiske slyngelstyre" [Rofarevælde]. Frigørelse fra tidligere tiders stærkt hierarkiske finske samfundsoptdeling, jordreformer og reel demokratisk indflydelse var vigtige drivkræfter bag de rødes opstand.

Borgerkrigen set fra Danmark

I Arbejdermuseets udstilling vises også den danske vinkel på Den finske borgerkrig. Danske avisartikler, erindringer og film afspejler holdningerne til revolutionen, antikommunismen og borgerkrigens grusomheder.

Interessen for Finland var stor i Danmark i 1918. Samhörigheden mellem de to lande var op igennem 1800-tallet vokset under indtryk af den skandinavis-

tiske tanke. Efter Danmarks nederlag til Tyskland i 1864, hvor i øvrigt 11 unge finske mænd kæmpede på dansk side, opstod også forestillingen om et vist skæbnefællesskab mellem de to småstater, som grænsede op til stormagterne – henholdsvis Tyskland og Rusland. Danskerne fulgte interesserende de finske forsøg på at vinde autonomi overfor det russiske kejserrige.

Da Den finske borgerkrig brød ud i 1918 vakte det derfor stor opmærksomhed i den danske offentlighed. De borgerlige i Danmark sluttede op om den hvide modstand mod arbejderrevolutionen og kampen mod det nu kommunistiske Rusland. Den borgerlige partipresse bragte løbende artikler om den røde terror, og skrev om mord og plyndringer begået af den røde side.

At det hvide Finland knyttede sig så tæt op af Tyskland var dog problematisk for borgerlige i Danmark, og

det er sandsynligvis også én af forklaringerne på, at kun 7 danske frivillige deltog i Den finske borgerkrig. Alle på hvid side. Året efter deltog langt flere danskere i de antikommunistiske kampe i Baltikum.

Der var ingen danske frivillige på den røde side, hvor den danske venstrefløj var splittet imellem dem, som støttede en reformlinje, og de revolutionære. Man var dog enige om at stå bag en indsamling, der skulle hjælpe ofrene for borgerkrigen.

Splittelsen afspejlede sig også i den socialdemokratiske presse, som den ene dag ukritisk gengav telegrammer med hvide sympatier fra de internationale pressebureauer, og som den næste dag bragte intense øjenvidneskildringer af den hvide terror fra avisens udsendte Marius Wulff.

Tog parti for de røde

De danske socialdemokrater

I alt syv danskere meldte sig som aktive deltagere i den Finske Borgerkrig – alle på hvid side.

På fotoet ses fem af disse, som fulgtes på rejsen til Finland. Fra venstre Eiler Pontoppidan, Peter de Hemmer Gudme, Knud Clauson-Kaas, Iver de Hemmer Gudme (bror til Peter) og C. Borre Larsen.

Begejstring for Finland og det skandinaviske fællesskab, modvilje mod Rusland, generel antikommunisme og en god portion eventyrlyst var hovedmotiverne for de frivilliges indsats i Finland.

© Foto fra Knud Clauson-Kaas: *Et Liv i Luften*, Gyldendal, 1940.

tog parti for de røde, skønt støtte til de såkaldte bolsjevikker var kontroversielt på et tidspunkt, hvor man selv søgte at komme til regeringsmagten via reformer. Fremkomsten af en betydelig venstreopposition i Danmark pressede Socialdemokratiet fra venstre, men for stærk tilknytning til de revolutionære kunne også udnyttes indenrigspolitisk af

13-årige Arvo Koivisto var budbringer for Den Røde Garde. Han flygtede mod øst i slutningen af april 1918 men blev taget til fange og sendt til sin hjemby Tyrvää. Her blev han forhørt af den lokale hvide domstol, og ifølge samtidige rapporter blev han tæsket og derefter henrettet d. 7. juni.

© Vapriikki Photo Archives, Tammerfors.

de borgerlige modstandere i Danmark.

Det er da også sigende, at den meget klare støtteerklæring til det røde Finland, som blev vedtaget på den socialdemokratiske partikongres i 1918, ikke blev trykt i mødets officielle referat.

Konsolidering af reformismen

Den blodige revolution i Finland spredte sig ikke til det øvrige Skandinavien. Men i dagbladene og i offentligheden fyldte begivenhederne meget. Begivenhederne i Finland fik betydning, især for den ideologiske afklaring og socialismeforståelsen.

I en tid, hvor antiparlamentariske tankebaner var reelle udfordrere til demokratiet, både på højre- og venstrefløjen, og hvor revolutionstanken levede i de europæiske arbejderpartier i både Rusland, Tyskland og Finland, var en klar stillingtagen svær for det danske Socialdemokrati.

Det finske opgør havde aktualiseret de ideologiske modsætninger mellem socialdemokratisk og kommunistisk tænkning. Det er nærliggende at slutte, at den fejlslagne finske revolution bidrog til en konsolidering af reformismen i Socialdemokratiet i Danmark.

Udstillingsåbningen

Åbningen af den nye særudstilling fandt sted fredag den 10. september (efter bladets deadline). Ifølge programmet bød museumsdirektør Peter Ludvigsen velkommen, hvorefter den tidligere inspektør på Arbejdermuseet – nu museumsdirektør på Bornholms Museer, Jacob Bjerring-Hansen, som initiativtager til særudstillingen, fortalte om baggrunden for udstillingens visning på museet.

Museumsinspektør Margit Bech Larsen fortalte derefter om arbejdet med udstillingens etablering, inden ambassadesekretær Lotta Nymann-Lindegren, Finlands Ambassade, officielt åbnede udstillingen.

Traditionen tro var også venneforeningens medlemmer indbudt til at overvære udstillingsåbningen og den efterfølgende besigtigelse af udstillingsgenstandene.

Vil man yderligere fordybe sig i udstillingens detaljer og få en sagkyndig orientering herom, er medlemmerne velkomne til at deltage i venneforeningens egen rundvisning søndag den 19. september kl. 14.00, med inspektør Margit Bech Larsen som rundviser. Arrangementet slutter med gratis fælles kaffebord i mødelokalet "Stjernen" hos Cafe & Øl-halle.

Se venligst annoncen på side 23 om tilmelding hertil - og det haster !

"Det viser mit livsværk"

Erik Hagens om hans særudstilling på museet

Erik Hagens om sin kunst

-Udstillingen viser et livsværk og min måde at udtrykke mig på rent kunstnerisk. Den er ordnet tematisk og handler om de små ting i tilværelsen, som har stor betydning, sagde billedkunstneren Erik Hagens ved åbningen af særudstillingen af hans værker i Arbejdermuseet.

Hagens, der til daglig bor på Møn, gennemgik udstillingens forskellige dele med bl.a. nogle helt nye og barske imellem, sagde han og glædede sig over at en ekspert og god ven, multikunstneren, professor Bjørn Nørgaard havde set udstillingen inden åbningen.

Formanden for Arbejdermuseets bestyrelse, LO-sekretær Marie Louise Knuppert, understregede at udstillingen handler om livet - og hele livet, og hun cit-

erede Dan Turell for udtalelser som "Mest af alt bryder jeg mig om hverdagen" og "Det små i det store og det store i det små" som betegnende for Erik Hagens' kunst, som både er en politisk manifestation, men også handler om drømme.

Vagn Søndergaard fra forlaget "Demos" ønskede Hagens både tillykke med udstillingen og hans 70 års fødselsdag og takkede for hans store generøsitet overfor forlaget med bl.a. bogillustrationer.

Museets forsknings- og formidlingschef, Hanne Abildgaard, bød velkommen ved åbningen og udtalte, at det var en udstilling, der burde være holdt for længst og således var på tale for 10 år siden i forbindelse med Hagens' deltagelse i den mindre udstilling "En kunstner i huset":

-Han er altid i gang med at fortolke og fortælle om det almindelige menneskes hverdag, og vi vil gerne takke, fordi

vi måtte fejre hans 70 års fødselsdag på denne måde, sagde Hanne Abildgaard med en yderligere tak for samarbejdet omkring bogen i forbindelse med udstillingen.

Hun takkede også for samarbejdet med Vendsyssel Kunstmuseum, Rønnebæksholm og Bornholms Kunstmuseum, der viser Hagens-udstillingen, efter dens afslutning på Arbejdermuseet den 15. august.

Hun takkede desuden sponsorerne og de mange også private, der har stillet værker af kunstneren til rådighed for udstillingen i en samlet periode på 14 måneder. Der var hentet værker hjem fra 50 forskellige steder i Sverige og Danmark.

Marie Louise Knuppert åbnede udstillingen

Nyt videnscenter giver bedre muligheder

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv atter i Nørrebrogade 66D

Af Anette Eklund Hansen

Den 2. august åbnede Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv ekspedition og læsesal i nyindrettede lokaler på Nørrebrogade 66D, hvor ABAs arkiv- og bibliotekssamlinger også har til huse sammen med Arbejdermuseets konservatorafdeling.

Arbejdermuseet og ABA giver med det nye videnscenter endnu bedre muligheder for at forskning

ogformidling af arbejderhistorie og arbejderkultur.

Samlingen af ekspedition, læsesal og samlinger betyder, at brugerne stadig kan bestille bøger online, men også låne bøgerne med hjem samme dag. Der er derudover åbnet for adgang til bibliotekets hylder, så brugerne kan gå mellem reolerne og lade sig inspirere af bøgernes titler.

Bibliotek og arkiv leverer

den samme service som ellers og med en hjemmeside, som vi stadig udbygger med flere kilder, digitaliserede fotos, dokumenter og tidsskrifter.

Man kan også stadig stille spørgsmål til bibliotekaren og få vejledning om vores materialer til skrivning af opgaver og afhandlinger, udstillinger eller hvad man beskæftiger sig med. Der

Ved en præsentation af de nyindrettede lokaler ses her nogle nuværende og tidligere medarbejdere. (Foto: Emilie Kjærgaard)

I den nyindrettede ekspedition tager Dorte Ellesøe Hansen her imod de besøgende.

er endvidere adgang til læsning af arbejderaviserne og Politiken på mikrofilm, orientering i nye tidsskrifter og bøger, samt adgang til et grupperum.

Den lettere adgang til vores materialer betyder også, at vi kan opprioritere introduktion og formidlingen af samlingerne. Her er adgang for alle til at finde bøger om f.eks. Københavns lokale arbejderhistorie eller festskrifter fra fagforeninger og vælgerforeninger.

Der er også rig lejlighed til at genopfriske begivenheder i de gamle fagforingsblade eller tidsskrifter fra arbejderbevægelsen. De fleste bøger og blade kan lånes med hjem eller ses på vores store lyse læsesal.

Som omtalt andet steds var den store læsesal var den 27. august rammen om den første konference i de nye lokaler, som markerede 100 året for vedtagelsen af den internationale kvindedag.

Det er hensigten, at læsesalen skal bruges til foredrags- og filmaftener, seminarer og konferencer, og på den måde være et center for formidlingen af arbejderhistorie og arbejderkultur, men også gerne med andre emner på programmet.

Vi glæder os til at se medlemmer af Arbejdermuseets Venner herude. Bus 5A går lige til døren (ved starten af Assistens kirkegård) og 350S kører til Elmegade.

Hej børn – kom med ind til byen

Af Linda Nørgaard Andersen

Elever diskuterer Hagens' budskab med "Palads".

"Det mest spændende var maleriet af Palads, fordi der skete så meget, og fordi jeg hele tiden opdagede noget nyt..." Malene 4.b, Lille Værløse Skole.

En lang række af Erik Hagens' store fortællende billeder fra 1970'erne som Københavns Vinterbane, Den sorte firkant og Palads appellerer naturligt til børn også i dag. Med det nærmest tegneserielignende udtryk, skildrer malerierne de mange sjove, interessante, tragiske og uhyggelige ting, der kan foregå både foran og bag facaderne i en storby som

København, og som virker fascinerende for børn. I hver enkelt af disse malerier gemmer der sig uanede mængder af fortællinger om stort og småt, og det giver plads og rum for børnenes fantasi og indlevelsessevne.

Allerede tilbage i 1980'erne inviterede Erik Hagens børn med ind i denne verden med børnebogen "Hej børn – vil i med i byen", og det var derfor kun naturligt, at Skoletjenesten fulgte denne invitation op med et undervisningstilbud til folkeskolens mel-

lemtrin dvs. elever fra 3.- 6. klasse i forbindelse med forårets særudstilling samt et kortere undervisningsmateriale.

Undervisningsforløbets primære formål var at give eleverne et indblik i den særlige billedfortælling, som Erik Hagens mestrer og det særlige og enkle ved hverdagslivet som motiv. Undervejs i forløbet arbejdede eleverne aktivt med udvalgte værker, hvor de bl.a. fik mulighed for at studere hans skitser til Københavns Vinterbane, finde skitserne i det endelige maleri og tegne deres egen skitser. Herudover var der tid til dialog og diskussion om motiver, budskaber og tegneteknikkerne bag malerierne. Forløbet blev positivt modtaget af elever og lærere, der efterfølgende kunne arbejde videre med Erik Hagens' billed- og fortællerunivers på museets hjemmeside.

Forløbet blev udviklet i tæt samarbejde med billedkunstlærere fra Lille Værløse Skole og er første skridt i Skoletjenestens indsats for at gøre skolerne mere opmærksomme på museets kunstudstillinger og de formidlingsmæssige muligheder, der ligger i disse.

DKP-tema på arbejdermuseet.dk

Af Jesper Jørgensen

I anledning af udgivelsen af Årbog 2009, som Venneforeningens medlemmer modtog i juni i år, lancerede Arbejdermuseet & ABA samtidig en webside på www.arbejdermuseet.dk med samme tema som årbogen, nemlig DKP's historie frem til Murens fald i 1989.

Siden indeholder en introduktion til et af institutionens satsningsområder 'Kommunisme i Danmark', en oversigtsartikel over dansk kommunismeforskning siden 1990 af over tegnede samt emnebaserede vejledninger med links til institutionens samlinger.

Emnerne dækker over "Personer", "Kommunistiske kvinder", "Fagligt arbejde" og "Lokalt arbejde" og baserer sig på en ekstraordinær indsats med registrering af arkiver, fotografier og lokale partiblade, der ikke tidligere har kunnet fremfindes online via søgemaskinen på vores hjemmeside.

Undersiden med "Personer" indeholder et billede plus enkelte biografiske data og links til biografier, erindringer, personarkiver og evt. andre arkivalier, plakater og fotografier i det omfang, de findes på de 80 oplyste personer med tilknytning til

DKP. Som et eksempel kan nævnes partisekretær og senere redaktør Poul Thomsen (1916-1994), der har efterladt sig lidt materiale i Ib Nørlands arkiv, og som giver 25 hits i bogbasen, med bl.a. en længere række jubilæumsskrifter, og 15 hits med 17 billeder af ham i fotobasen.

DKP-temaet er tænkt som inspiration til nye studier af kommunisterne historiske

virke, hvilket især er muligt inden for emnerne "Fagligt arbejde" og "Lokalt arbejde", der begge er underbelyst i forskningslitteraturen, men samtidigt er rigt repræsenteret i samlingerne.

Yderligere oplysninger om DKP-materialer og korrektioner til websiden modtages gerne og kan sendes til jesper.joergensen@arbejdermuseet.dk

Partisekretær Poul Thomsen fremlægger centralkomiteens beretning ved DKP's 20. kongres i 1958. Kongressen blev skelsættende for partiet. Knud Jespersen blev valgt som ny formand og hidtidige formand, Aksel Larsen, blev efterfølgende ekskluderet og dannede som bekendt straks Socialistisk Folkeparti, der udkonkurrerede kommunisterne ved Folketingsvalget i 1960.

EN STOR OPGAVE

Arbejdermuseets forvalter John Larsen er også husets faste fotograf og følger den igangværende tagrenovering på nært hold også ud fra denne vinkel.

Disse fotos giver således et godt indtryk af hvor stor og kompliceret en arbejdsopgave, der er tale om. På det ene foto ses direktør Peter Ludvigsen sammen med arkitekt Erik Jørgensen.

Arbejderkvinders kamp og vilkår før og nu

Vilkårene før og nu beskrevet ved konference hos ABA

Temaet Arbejderkvinders vilkår nationalt og internationalt i 100 år, i anledning af 100 året for indstiftelsen af den internationale kvindedag den 8. marts, blev udførligt beskrevet ved en konference i ABA's nyindrettede læsesal i lokalerne i Nørrebrogade 66D, København, den 27. august.

Konferencen havde samlet en bred deltagelse (ca. 40 kvinder og 3 mænd) fra bl.a. universiteter i Sverige, Danmark og Japan, fra fagbevægelsen og Socialdemokraterne, fra kvindeorganisationer som KVINFO og naturligvis fra Arbejdermuseet og ABA.

Efter velkomst af biblioteksleder Anette Eklund Hansen, ABA, talte formanden for de europæiske socialdemokraters kvindeorganisation, det ungarske medlem af Europa-Parlamentet, Zita Gurmai, og det danske EU-parlamentsmedlem Britta Thomsen, om de nuværende internationale socialistiske kvindenetværks muligheder for at skabe forbedringer af arbejderkvinder og børns vilkår.

Britta Thomsen beskrev aktuelle bestræbelser for at skabe ny EU-lovgivning mod kvinde vold, ligesom fælles lovgivning for barselsordninger debatteres uden at

der er fuld enighed herom - heller ikke i den socialistiske parlamentsgruppe bl.a. på grund af andre traditioner herfor i Østeuropa.

Også emner som ligeløn, vilkårene for ældre kvinder, og forslag om kvoter ved politiske valg drøftes på europæisk og nationalt plan, sagde det danske S-medlem af EU-parlamentet, der sagtes kunne se et behov herfor herhjemme, når der f.eks. i Region Midtvest kun er opstillet én kvindelig folketingskandidat (Inger Stolberg) mod 16 mænd!

De mere historiske tilbageblik foretog professor Ulla Wikander fra Stockholms Universitet, der gennemgik arbejderkvindernes internationale politiske organisering i 1869-1919, medens docent Åsa Lundqvist, Lunds Universitet, indledte om arbejderkvinder mellem arbejdsmarkedet og velfærds-samfundet efter 1945.

Konsulent Jytte Larsen, KVINFO, orienterede om ligestilling og kvinders politiske repræsentation i Danmark med en beskrivelse af hvilken betydning valgetten og medborgerskabet har haft for arbejder(kvindernes) muligheder for at opnå bedre vilkår og ligestilling.

Et glimt af udstillingen i museets foyer med faner, plakater og andre materialer om arbejderkvinder og deres organisationer gennem de 100 år.

Konferencen, med mange spørgsmål, kommentarer og debat i forbindelse med indlæggene, sluttede med en paneldebat, hvortil var indbudt Jane Korczak, 3F, Johanne Schmidt-Nielsen, MF, Mette Kindberg, HK og Nanna Højlund, FOA. Her var emnet og spørgsmålene: Hvad mener du er de tre vigtigste krav for at sikre ligestilling på arbejdsmarkedet og i familien frem over? Hvordan kan man bruge internationale netværk og organisationer for at opnå målene?

Efter en rask gåtur til Arbejdersmuseet i Rømersgade, fik konference-deltagerne derefter lejlighed til at overvære åbningen af en lille udstilling i museets foyer i anledning af - og om - 100 års jubilæet.

Et udsnit af konferencedeltagerne under Britta Thomsens, MEP, indlæg.

Udstillingen, der kan ses frem til årsskiftet, skulle være præsenteret på festsalens balkon, men måtte i stedet flyttes ned i stueplan

som følge af den fortsatte tagrenovering og den deraf følgende fortsatte lukning af festsalen.

Temanummer af "Arbejderhistorie"

Hundrede-året for den socialistiske kvindekongress i København markeres også med et temanummer af tidskriftet "Arbejderhistorie" med titlen "Arbejderkvinder i 100 år". Her bringes artikler, der belyser sider af kvindekampen op igennem det 20. århundrede frem til i dag.

De seks artikler behandler både historiske og aktuelle emner; både danske og globale problemstillinger. Anette Eklund Hansen skriver om konferencen i 1910,

og Birgitte Possing tegner et portræt af den tyske socialdemokrat Clara Zetkin, der både var initiativtager til og præsident på konferencen. I de følgende artikler behandles forskellige sider af kvinders kamp for ligestilling på arbejdsmarkedet og for elementære forbedringer af kvinders arbejdsvilkår. Anne Brædder fortæller om de kvindelige bryggeriarbejderes kamp 1949-1975. Helle Stenum skriver om filippinske au pair-pigers nutidige

vilkår i Danmark. Maritxell Abrahamsson beskriver indiske kvinders arbejdsvilkår i tøjindustrien i Bangalore i dag; og Karina Dalgas skriver om ukrainske husarbejdere i Bologna.

Sammen med artiklerne bringes et udvalg af plakater fra kvindekampens historie, udvalgt af Dorte Ellesøe Hansen.

Pris: kr. 150,-. 144 sider, ill. Kan købes i Arbejdersmuseet eller pr. e-mail: www@sfah.dk

For bevaring af industrikulturen

Stor industrikonference i Tampere, Finland

Af Henning Grelle, Fotos: Udo Wiesinger

Bevaring og formidling af den industrielle kulturarv var emnet på en mammut konference med 400 deltagere i Tampere i Finland fra den 10.-15. august 2010. Stedet kunne ikke være bedre valgt. Tampere er en tidligere industriby – den næststørste i Finland – der gennem de sidste 20 år er blevet forvandlet til et kulturelt centrum med forbilledlige museer – og vel at mærke også et arbejdermuseum, der er af nyere dato, men er meget spændende.

Tampere, også kaldet Finlands Manchester, er en forholdsvis ny by grundlagt af en skotte

ved navn James Finlayson i 1920. Tampere ligger i kort afstand mellem to store søer, hvor den ene ligger hundreder af meter over den anden. Finlayson var den første til, med tilladelse fra den russiske zar at udnytte vandfaldet mellem søerne til at drive en bomulds-mølle. Byen voksede sig stor omkring vandkraften og den oplevede et industrieventyr indtil døds kampen satte ind fra slutningen af 1960'erne.

Tekstilindustriens endeligt i Tampere er ikke meget anderledes end for lignende byer i Norden og det meste af det øvrige Europa. Men beva-

ringen af mange prægtige industribygninger, der engang summede af liv og larm, er kendetegnende for byen, der har forstået at genanvende de gamle bygninger ikke kun til museer, men også til restauranter og cafeer samt nye typer virksomheder, der markerer, at man befinder sig i "Nokialand".

Effektivt arrangement

Forkortelser som ICOTEC og TICCIH er ikke kendt ud over en snæver kreds i Danmark. Bogstaverne står for henholdsvis Den internationale Komite for Teknologihistorie (1968) og Den internationale Komite for bevaring af Industrikulturarven. Sammen med vores egen organisation, WORKLAB, som er den internationale sammenslutning af Arbejdermuseer, oprettet i København 1997, udgjorde dette trekløver af lobbyorganisationer konferencens initiativtagere.

Tamperes bystyre, byens universitet og museer kan høste æren af et effektivt velorganiseret arrangement, gennemført i en rolig og aldrig overspændt eller stresset atmosfære. Alt fungerede og selv det tekniske udstyr, der i dag synes at være en uund-

Amuri Arbejderboliger er et helt fantastisk museum. Her ses den tidligere formand for WORKLAB, Peter Ludvigsen, sammen med den nye formand Kalle Kallio fra det finske arbejdermuseum sammen med bestyrelsesmedlemmerne Udo Wiesinger fra Museum Arbeitswelt i Steyr i Østrig og Torsten Nielsson fra Arbetets Museum i Norrköping.

Tampere's industri skyldes oprindelig vandforskellen mellem to søer. I dag er det en meget velstående by. Årsagen er den lille landsby Nokia lige uden for byen.

værlig del af et foredrag virkede hver gang. Det var kun varmen og det herlige solskin, der ind imellem kunne genere teknikken.

Det er en udfordring, når 300-400 personer skal være sammen, høre på foredrag, drikke kaffe og have noget at spise samt tilbydes udflugter, seværdigheder og oplevelser. Det kræver også sin mand/kvinde, som deltager at vælge mellem de mange gode tilbud om foredrag og "sessions". Det er som bekendt umuligt at være to steder på samme tid.

Derfor var der ikke nogen vej udenom det store tykke katalog over formiddagens og eftermiddagens tilbud og krydse af ud fra lyst, nysgerighed, humør og almindelig interesse.

Var man i tvivl om indholdet bag en spektakulær overskrift

kunne der hentes hjælp i kataloget, hvor hver oplægsholder havde fået trykt et resume, som en appetitvækker. Godt rustet med katalog i tasken kunne man så pendle rundt mellem foredragene, der aldrig overskred tidsgrænsen på en halv time.

Et par plenumforedrag slog tonen an i det store spørgsmål om bevaring af industrikulturen: hvordan, hvor, hvor meget og hvorfor med tyngde i Europa. To konkrete eksempler fra Sverige gav anledning til overvejelser, der nok kan sammenlignes med forhold over det meste af verden. Hvor den ene lokalitet med dens arbejdere og indbyggere sagde ja tak til bevaring og formidling af et tidligere industricentrum, sagde den anden nej tak med ønsket om at gå i glemmebogen, den dag industrieventyret måtte være slut.

På de mange sessioner kunne man opleve foredrag, der kunne tilfredsstille alle entusiaster hvad enten de var til industribygninger og deres arkitektur eller til begivenheder inden for murene, hvor maskiner, arbejdere og arbejdsgivere havde produceret et eller flere produkter. Det var alt fra krudt og kugler til kommunisternes forsøg på at lave guld. Dertil kom naturligvis en anseelig mængde foredrag om formidlingen af den industrielle kulturarv, hvor eksempler med brug af de nyeste medier som f.eks. facebook, var godt repræsenteret.

Workshop om arbejderforsamlings-bygninger

WORKLAB stod også for en særlig workshop om arbejderforsamlingsbygninger. Den fandt sted i Tampere eget Folkets Hus, som blev taget i brug i år 1900. Efter flere ombygninger rummer det i dag mødesal, restaurant, faste lejere samt mødelokaler til kurser og konferencer. Deltagerne fik oplæg om arbejderforsamlingsbygninger i Tyskland og England samt bud på arkitektoniske træk ved en række udvalgte bygninger.

Interessen for arbejderforsamlingsbygninger skyldes ikke mindst Peter Ludvigssens bestræbelser for at få vor egen forsamlingsbygning i Rømersgade optaget på den danske tentativliste til UNESCOs liste over verdensarv. Sagen

forvaltes gennem Kulturarvsstyrelsen, som har ment at arbejderforsamlingsbygninger over hele verden bør komme i betragtning. Peter Ludvigsen har påtaget sig opgaven at finde egnede kandidater til listen, som Kulturarvsstyrelsen på et tidspunkt kan præsentere for UNESCO.

Opgaven er naturligvis kompliceret. Der er nok af bygninger, men kun ganske få kan leve op til de kriterier, som man nødvendigvis må stille, hvis man skal gøre sig fortjent til at komme på listen. Ved workshoppen præsenterede Peter Ludvigsen 8 kandidater i sit oplæg, hvoraf hele tre havde beliggenhed i Australien. Det gav anledning til en del debat, og der blev efterspurgt bygninger i Asien, Sydamerika og Rusland. Nogen oplagt 9. kandidat dukkede ikke op ved denne lejlighed. Den gamle engelske koloni for straffefanger står stærkt, og bygningerne her dokumenterer, at kolonien var 75 år før Europa til at indføre 8-timers arbejdsdagen.

Den efterfølgende dag var WORKLAB igen i centrum i Tampere's forsamlingsbygning, da organisationen benyttede lejligheden til at afholde generalforsamling. Forinden var der besøg i Lenin Museet, der siden 1946 har været blandt forsamlingsbygningens faste lejere. Museet hævder at være det eneste offentlige museum af sin art i hele verden. Det var i Finland,

Det finske Arbejdermuseum "Werstas" ligger i Tampere.

at Lenin for første gang mødte Stalin, og Lenin har flere gange søgt tilflugt i landet. Efter oktoberrevolutionen i 1917 anerkendte hans regering Finlands uafhængighed, og den handling kan naturligvis ikke gå i glemmebogen.

Ny formand

Blandt nyhederne i WORKLAB's beretning var en ansøgning til ICOM om at blive en del af denne større organisation og danner en komite af arbejdermuseer under dennes vinger. ICOM er en forkortelse for Det Internationale Museumsråd, og begrundelsen for ansøgningen er at styrke WORKLAB ved at blive en del af en større helhed.

Resultatet foreligger først om nogle måneder, og falder det negativt ud, vil WORKLAB fortsætte sit nuværende arbejde. Men det bliver med en ny formand. Efter 13 år på posten takkede Peter Ludvigsen af. Som ny formand blev valgt Kalle Kallio, der til daglig leder Arbejdermuseet i Tampere. Arbejdermuseets

vicedirektør, Morten Almstrup, der hidtil har passet organisationens økonomi, blev nyvalgt som kasserer og medlem af bestyrelsen.

WORKLAB har ikke valgt at igangsætte nye projekter, men flere forslag kom i spil. Bl.a. blev arbejderkooperationen nævnt som et muligt internationalt konferencetema. Årsagen var, at Henning Grelle om formiddagen havde haft et indlæg om den danske arbejderkooperation og ikke mindst finnerne, svenskerne og tyskerne ytrede interesse for at diskutere forskelle og fællestræk i arbejderkooperationens udvikling.

Det bliver op til den ny bestyrelse at beslutte sig for kommende opgaver, og ud over de få, der er omtalt her, er der rigelig inspiration at hente i de utallige temaer fra konferencen i Tampere. Den industrielle udvikling i Europa har det godt nok svært, men de mange, der kæmper for at bevare den industrielle arv, ser fremad.

Nyt om erindrings-indsamlingen

Af projektansat museumsinspektør Kitt Boding - Jensen

I forrige udgave af vennebladet bragte vi en efterlysning af erindringer, fotos, genstande m.m., der kunne være med til at belyse, hvad der er foregået på Arbejdermuseets adresse siden bygningernes opførelse i 1879 som Arbejdernes Forsamlingsbygning. Dette er en kort opsamling af, hvad efterlysningen har ført med sig, samt en overvejelse om denne form for indsamling af viden og genstande.

Jul, jul, jul, jul, jul, jul

Efterlysningen blev foruden i bladet her bragt i bl.a. Jyllandsposten og Politiken. Via kolleger, i museumsbutikken og kaffebaren blev efterlysningen ligeledes spredt mundtligt blandt vores gæster. Alt i alt er det løbet op på godt 20 henvendelser. Det antal er vi godt tilfredse med, men det skal ikke være en hemmelighed, at det er de landsdækkende aviser, der har givet mest.

Stort set alle henvendelserne er gået på juletræsarrangementer. Højtidsens fejring i festsalen har sat sine spor til trods for mere end 50 år på bagen. Det er udelukkende positive erindringer om forventningens glæde, godteposerne, juletræet og bare det at komme i byen med familien, som kun foregik

sjældent i 1950'erne. På baggrund af de mange erindringer samt materiale i arkivet har vi fået et plausibelt billede af en juletræsfest i festsalen, hvad enten det er foregået i regi af fagforeningen eller i en af Socialdemokraternes lokalafdelinger.

Det har også været tydeligt, at erindringen er selektiv. Det er juletræet, den enorme sal og det nye tøj, der huskes, men ikke om lillebroren var med, eller hvad de voksne foretog sig. Det er juletræsfester set med børneøjne, og de ting og kvaliteter, et barn værdsætter.

De røde Revyer – også i 1950'erne

Ligesom juletræsfesterne er de andre henvendelser også gået på oplevelser i barn- eller ungdommen. Vi kendte til DSUs opsætninger af røde revyer i 1930'erne, men havde ikke fået efterforsket, at det også foregik i 1950'erne. To pragtfulde damer har både gemt fotografier, fortalt livligt og tilmed indsunget nogle af revyernes sange. Revyerne blev skrevet af Nina Smith, der senere blev kendt for bidrag til "Huset på Christianshavn". Dragterne lånte de på Det Kongelige Teater takket været en faste i kostumeafdelingen,

og med en af forestillingerne turnerede de på Lolland-Falster.

Efterlysningen har altså både bragt helt ny viden og materiale med sig og bekræftet og udbygget, hvad vi kendte til i forvejen. Det er en stor hjælp og en uvurderlig kilde at få disse henvendelser.

Det skal som sagt bruges som et samlet materiale for at lave et lyd- og filmprojekt om forsamlingsbygningens historier. Formidlingsprojektet skrider planmæssigt frem, og munder ud i to ting: I en lydfortælling om arbejderbevægelsens be-gyndelse og tiden op til rejsningen af forsamlingsbygningen i 1879 samt en cirka 1 min.s film, der viser begivenheder fra huset.

Nina Andersson og Gurli Olsen udklædt som hekse i 1952 i forbindelse med revyen i 1951 eller 1952.

Nyt om bøger v/Preben Hansen

Håbet bag jerntæppet

Anders Laubjergs delegationsrejser under den kolde krig

På forsidens farvebillede står bogens forfatter, Anders Laubjerg, og hamrer mejslen i Berlin-Muren i december 1989. Billedet ånder af historie og symbolik. Det største håb er bogens titel, og på side 184 får læseren i kort form udlagt titlen. Efter murens fald fik Laubjerg besøg af den nyvalgte fællestillidsmand på Warnow-værftet i Rostock, Bernd Heydrich, og så læser man:

Han fortalte mig om familiens første tur til Danmark i januar 1990. De havde besøgt Gedser og Nykøbing Falster en søndag. Det havde

været helt fantastisk! Gedser en søndag! Friheden til at kunne rejse! Friheden til at se, hvad der befandt sig på den anden side havet og horisonten. Friheden til at starte bilen og bare køre af sted! Det var indfrielsen af det største håb.

De få ord giver essensen af den tvang, der i mere end 40 år hvilede over livet bag jerntæppet, og som Laubjerg og hans mange rejsefæller gennem

de sidste tyve år af jerntæppealderen oplevede i samværet med østtyske, polske og mange andre østeuropæiske fagfæller.

Den nu 58-årige skibsbygger Anders Laubjerg, som i dag er brancheformand for Industri i Metal Hovedstaden, var i en årrække tillidsmand på Burmeister & Wain Refshaleøen og stod bl.a. for en betydelig rejsevirkomhed, der delvis blev finansieret af den kollektive bonus, som værftet ydede, når en nybygning afleveredes.

Langt de fleste rejser gik til værfter og andre arbejds-

pladser i den Sovjet-dominerede verden. Det var delegationsrejser, der byggede på gæstfrihed hos de fremmede kolleger og især hos deres i reglen statsautoriserede organisationer og statsdrevne virksomheder. De danske gæster fik et grundigt kendskab til både vodka og øl i generøse strømme, men gennem de personlige bekendtskaber, som stiftedes under besøgene, fik de også et ofte afskrækkende indtryk af ufriheden og den ringere levestandard, der prægede dagliglivet.

Laubjerg er overbevist om, at Sovjetunionen ikke brød sammen på grund af den militære trussel, som den kolde krig byggede på. Sammenbruddet var derimod en følge af afspændingen og af normaliseringen af de menneskelige relationer, påpeger han. I det perspektiv er det let at se hans 53 delegationsrejser som et virksomt bidrag til at åbne østeuropæernes øjne for verden foran jerntæppet.

Med hverdagens gennembrud blev det største håb indfriet; håbet om et udeladt Europa i en åben verden, skriver han.

Menneskelige beretninger

Alligevel er det ikke udelukkende en politisk bog. Tværtimod rummer den så mange anekdoter og så mange menneskelige beretninger om både fremmede og danskere, at der er meget at smile ad, undertiden at le ad – samt indimellem at bedrøves over.

Til det første hører fortællinger om danske gæster, der i høj stemning tumler rundt til bestyrtelse for deres værter. Til det sidste hører den udførlige beretning om "Mumle" Jørgen Hansens død i flyet og fællestillidsmand John Hansens død i byen Sancti Spiritus, begge dødsfald på samme rejse til Cuba i 1997.

278 store sider og hel del fotografier fra rejserne indeholder bogen, og den er – bravo! – udstyret med et let overskueligt navneregister. Den vil uden videre interessere alle gamle B&W-folk, men den har appel til alle, som interesserer sig for den kolde krigs ejendommelige periode. Den er udkommet på Laubjergs eget forlag, ALLGOpres, hvis navn synes afledt af hans og hans kone Lensa Gjedde Olsens initialer.

Rejserne var muligvis ikke blevet til noget, hvis ikke arbejdspladsen havde været præget af spændinger mellem socialdemokrater, fol-

kesocialister og kommunister, og hvis ikke værftet af forretningsmæssige årsager havde haft en interesse i at holde gode miner til den store skibskunde i Kreml. Set i bagklogskabens lys kan det alligevel undre, at der ikke var samme interesse hos rejsearrangørerne for rejser til vesteuropæiske lande.

Ned gennem Europa findes fagbevægelser, der er opsplittede i kristelige, kommunistiske og socialdemokratiske landsorganisationer, og som endog tilsammen står langt svagere end i Skandinavien. Men stærk eller svag, den faglige indflydelse på EU-niveau kan næppe måle sig med de respektive faglige bastioner i de enkelte medlemslande. Hvis nogle af de skildrede, mange danske rejser havde haft kurs mod kolleger på denne side af jerntæppet, kunne de måske have haft en gunstig, afsmitende virkning også i vores egen verden.

Kalder på protest

I et kapitel under titlen "I diplomatiets tjeneste" anlægger Laubjerg en tone, der i hvert fald kalder på nærværende anmelders protest. Sammen med John Hansen modtog Laubjerg 1992/93 over 100.000 kr. fra Demokratifonden, så de kunne rejse til værftsbyen Nikolajev i Ukraine for at invitere en delegation på studiefest til dansk demokrati.

Laubjerg harcellerer lidt over, at embedsmændene i Udenrigsministeriet, som administrerede Demokratifonden, stak deres næser i alt. Tilfældigvis hørte Demokratifondens sekretariat til mit ansvarsområde i Udenrigsministeriet, og jeg kan bevidne, at fonden, som byggede på bevillinger på finansloven, arbejdede på mønsterværdig, demokratisk vis. Den var udtænkt af daværende udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen som et tilbud til de omsider frigjorte lande i Østeuropa om rejser, hvoraf langt de fleste gik derovre fra til Danmark, men hvis hele planlægning og gennemførelse var overladt til danske initiativtagere, individuelt eller i form af foreninger.

Hver ansøgning blev naturligvis nøje gennemgået af embedsmænd, men afgørelserne blev truffet suverænt af fondens bestyrelse, som de første år bestod af venstremanden Poul Hartling som formand og derudover Christian Kelm-Hansen fra socialdemokraterne og Connie Hedegaard fra de konservative. Jeg deltog efter bestyrelsens ønske i dens møder sammen med sagsbehandlerne, og jeg tvivler på, at Udenrigsministeriet nogensinde har haft en så direkte linje til det folkelige Danmark som netop Demokratifonden.

Stor interesse for besøg i Brede

Vellykkede venneforenings - arrangementer

Venneforeningens besøg på Brede Værk i Nationalmuseets nyåbnede udstilling

den 30. maj og 29. august var begge gange fuldt tegnede på forhånd og med en venteliste,

vil bestyrelsen nu overveje et tredje besøg dér til foråret.

Ved begge arrangementer holdt næstformand Jørgen Strand et spændende oplæg om den historiske udvikling i Brede, fra mølleindustri til fabriksindustri. Han beskrev herunder arbejdernes levevilkår samt ejernes indflydelse på såvel arbejdslivet som privatlivet.

Efterfølgende var der rundvisning på Industriudstillingen, og deltagerne mødtes til sidst ved et hyggeligt kaffebord og kunne dér stille yderligere spørgsmål.

Deltagerne i besøget i Brede den 29. august

Kontingentsats pr. 1. 4. 2010

Jeg vil gerne være medlem af Arbejdermuseets venner

sæt kryds

Husstandskontingent	☐	250 kr.
Pensionister / studerende og enkeltpersoner	☐	140 kr.
Pensionistpar	☐	170 kr.
Foreninger (indtil 100 medlemmer)	☐	500 kr.
Foreninger (fra 100-500 medlemmer)	☐	1000 kr.
Foreninger (over 500 medlemmer)	☐	1500 kr.

HUSK
VENLIGST
PORTO

Navn: _____
Gade: _____
Postnr.: _____
By: _____
Tlf. nr.: _____

Arbejdermuseets Venner
Arbejdermuseet

Rømersgade 22
1362 København K

ARBEJDERMUSEET
& ARBEJDERBEVÆGSELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

MEDLEMSKORT

FOR ARBEJDERMUSEETS VENNER

For perioden 1. april 2010 - 31. marts 2011.

TIL VENNEFORENINGENS MEDLEMMER

HUSK RUNDVISNING

i den nye særudstilling om Den finske Borgerkrig 1918
søndag den 19. september kl. 14.00

under ledelse af inspektør Margit Bech Larsen. Efterfølgende serveres kaffe/the og kage i "Stjernen" i Cafe & Ølhalle. Omgående tilmelding til Leif Max Hansen på tlf. 4678 887 eller 2127 9866 eller pr. e-mail: leifmax@gmail.com

Velkommen til SOLHVERVSFEST

**tirsdag den 18. januar 2011 kl. 19.00 i
Arbejdermuseets festsal, Rømersgade 24.**

Solhvervstale af multikunstneren, professor **Bjørn Nørgaard**.
Musikalsk underholdning v/**Preben Nissen** og **Ole Sterndorff**.

Fællesspisning og fællessange. Stort amerikansk lotteri.

Billetter á 125 kr. indbefatter varm mad, kaffe/the og småkager.
Drikkevarer for egen regning.

Billetter kan købes i museumsbutikken fra **den 6. december** efter
"først til mølle"-princippet. Kun for medlemmer

**Med venlig hilsen
Bestyrelsen**

GENERALFORSAMLING

Venneforeningens årlige generalforsamling er fastsat til
søndag den 13. februar 2011 kl. 13.00.

Dagsorden ifølge vedtægterne (punkterne følger i næste nr. af medlemsbladet). Musikalsk underholdning og fællessange.

**Med venlig hilsen
Bestyrelsen**

Afsender:

Arbejdermuseets Venner · Rømersgade 22 · 1362 København K

POST

PP

DANMARK

ROYALT BESØG PÅ MUSEET

Den kunstinteresserede Prins Henrik aflagde den 18. maj besøg i museets særudstilling om maleren Erik Hagens. Forsknings- og formidlingschef Hanne Abildgaard viste prinsen rundt. Foto: John Larsen.